

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та права

Кафедра економіки

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до вивчення дисципліни

«Економічний аналіз» для здобувачів:

рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)

галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

спеціальність 051 «Економіка»

освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»

КИЇВ - 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТРАНСПОРТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та права

Кафедра економіки

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до вивчення дисципліни

«Економічний аналіз» для здобувачів:

рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)

галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

спеціальність 051 «Економіка»

освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні Науково -методичної ради

Національного транспортного університету

протокол № 40 від «30» травня 2024 р.

Перший проректор

Професор _____ Олександр ГРИЩУК

КИЇВ – 2024

Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Економічний аналіз» для здобувачів: рівень вищої освіти - перший (бакалаврський), галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальність 051 «Економіка», освітньо-професійна програма «Економіка підприємства» / укл.: В.В. Бойко, Н.М. Бондар - К.: НТУ, 2024. - 42 с.

Укладачі:

к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки НТУ Вікторія БОЙКО

д.е.н., професор, професор кафедри економіки НТУ Наталія БОНДАР

Рекомендовано Методичною комісією факультету ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
протокол № 11 від «28» травня 2024 року

Голова Методичної комісії факультету _____ Наталія ГОРІДЬКО

© Вікторія БОЙКО, 2024 р.

© Наталія БОНДАР, 2024 р.

© Національний транспортний університет, 2024 р.

ЗМІСТ

стор.

Вступ.....	4
1. Навчально-методичне забезпечення та рекомендації до самостійної роботи студентів по вивченню тем дисципліни.....	6
1.1. Тематика та зміст лекцій з дисципліни.....	6
1.2. Організація самостійної роботи студентів при вивченні дисципліни...	22
1.3. Методичні рекомендації до проведення практичних занять.....	25
1.4. Питання для підготовки до підсумкового контролю.....	33
Перелік рекомендованих джерел.....	35
Додаток А. Форма титульного аркуша індивідуального завдання.....	39
Додаток Б. Дані річної фінансової звітності підприємства	40

ВСТУП

Сучасна вітчизняна економічна ситуація вимагає від суб'єктів господарювання науково-обґрунтованих та якісно нових управлінських рішень щодо пошуку напрямів забезпечення їх життєздатності, заходів підвищення ефективності діяльності, стійкості функціонування. Вирішенням цих завдань є розвиток та удосконалення аналітичної системи управління підприємством, зокрема економічного аналізу, який дозволяє оцінити діяльність підприємств, їх підрозділів, господарських формувань і використати отриману інформацію для розробки рекомендацій, заходів, спрямованих на підвищення ефективності господарювання або попередження негативних для функціонування подій.

Дисципліна «Економічний аналіз» вивчає процес дослідження діяльності підприємств, їх підрозділів та інших господарських формувань для об'єктивної оцінки її результатів і виявлення можливостей підвищення ефективності господарювання.

Мета: формування у студентів системи ключових фахових компетентностей, теоретичних знань та практичних навичок щодо здійснення аналізу господарської діяльності підприємств, результати якого слугуватимуть основою для розроблення і впровадження ефективних господарських рішень.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Економічний аналіз» є:

- вивчення основних концепцій, понять, методів і підходів, які використовуються у світовій практиці для проведення економічного аналізу діяльності підприємств;
- набуття навичок використання інструментарію економічного аналізу, оволодіння процедурами аналізу діяльності підприємств.

Предмет: діяльність підприємств, їх підрозділів, господарських формувань, спрямована на досягнення максимальних результатів за найменших витрат.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- основні визначення та поняття аналізу господарської діяльності підприємства;
- основні методи та підходи аналізу діяльності підприємства;
- основні показники, які використовуються в процесі аналізу діяльності підприємства;
- нормативно-правову базу, необхідну для проведення аналізу діяльності підприємства;
- методи збору і обробки інформації з метою дослідження економічного стану підприємства;
- методи виявлення резервів підвищення ефективності діяльності підприємства;

вміти:

- формувати інформаційну базу аналізу діяльності підприємства;

- визначати кількісні показники та якісні характеристики функціонування підприємства;
 - виявляти відхилення різних параметрів діяльності підприємства від норми, плану;
 - узагальнювати результати аналізу, формулювати аргументовані висновки, пропозиції, рекомендації щодо подальшого розвитку підприємства;
 - використовувати для вирішення аналітичних завдань та завдань дослідження сучасні технічні засоби та інформаційні технології;
 - представляти результати аналітичної роботи у вигляді виступу, доповіді, інформаційного огляду, аналітичного звіту;
- володіти:
- навичками збору та використання інформації для аналізу діяльності підприємства;
 - методикою аналізу діяльності підприємства;
 - навичками обґрунтування та вибору управлінських рішень для підвищення ефективності діяльності підприємства.

Навчальна дисципліна «Економічний аналіз» є складовою сукупності знань та вмінь, що забезпечують професійну і практичну підготовку фахівців за спеціальністю «Економіка».

Дисципліна «Економічний аналіз» базується на знаннях таких дисциплін, як: «Економіка підприємства», «Економіка праці та соціально-трудова відносини», «Бухгалтерський облік та аудит». Отримані знання можуть бути використані студентами при проходженні підсумкової державної атестації. За результатами вивчення навчальної дисципліни «Економічний аналіз» випускники вищих навчальних закладів будуть мати змогу приймати участь у вирішенні певних задач професійної діяльності.

1. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПО ВИВЧЕННЮ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Тематика та зміст лекцій з дисципліни

Тема 1. Сутність економічного аналізу і його роль в системі управління підприємства

Питання, що розглядаються:

Сутність, предмет та об'єкти економічного аналізу. Основні функції економічного аналізу. Історія становлення та розвитку економічного аналізу. Аналітичний процес і його складові. Мета і завдання аналізу господарської діяльності підприємства. Принципи проведення аналізу господарської діяльності підприємства. Види аналізу діяльності підприємства. Роль економічного аналізу в діяльності підприємства. Зв'язок аналізу господарської діяльності з іншими науками і дисциплінами.

Аналіз – метод дослідження, який вивчає предмет, уявно чи реально розкладаючи його на складові елементи, його ознаки, властивості, відношення, відтак розглядає кожен з виділених елементів окремо в межах єдиного цілого.

Економічний аналіз – взаємопов'язані й взаємозумовлені методи вивчення і наукового дослідження певних явищ, процесів, дій, результатів в економіці. Він застосовується з метою виявлення закономірностей і тенденцій розвитку економічних процесів, встановлення та оцінки основних факторів, що позитивно чи негативно впливають на показники ефективності. За допомогою економічного аналізу виявляють невикористані резерви покращення показників діяльності окремих галузей, об'єднань, підприємств. Результати економічного аналізу використовують для прогнозування і перспективного планування економічних процесів, а також для розробки програм і рекомендацій подальшого ефективного розвитку, прибуткової діяльності.

Метою економічного аналізу є інформаційно-аналітичне забезпечення розроблення та прийняття оптимальних управлінських рішень щодо досягнення цілей діяльності, зокрема подальшого розвитку та зростання ефективності господарської діяльності, усунення небажаних умов і факторів, подолання несприятливих явищ, процесів та наслідків.

За умов мінливого і часто невизначеного зовнішнього середовища зростає роль економічного аналізу як спеціального виду економічних досліджень, спрямованих на виявлення причинно-наслідкових зв'язків в економічних процесах з метою обґрунтування оптимальних управлінських рішень, пов'язаних з режимом стійкого функціонування підприємства.

Система управління виконує певний набір функцій. Єдиної класифікації функцій управління немає, однак найбільш розповсюдженими вважають: планування, облік, контроль, аналіз і регулювання. При цьому, економічний аналіз

тісно пов'язаний зі всіма функціями управління і забезпечує їх виконання, а тому є всезагальною функцією управління.

Залежно від рівня управління, об'єктами економічного аналізу можуть бути : економіка держави; економіка галузі; економіка регіону; економічні аспекти реалізації державних цільових програм; фінансово-господарська діяльність суб'єктів господарювання, а також фінансово-економічні аспекти їх окремих структур, напрямків чи проявів.

Значенням економічного аналізу визначаються завдання, які стоять перед ним. До найбільш загальних належать:

- 1) оцінка ефективності функціонування об'єкта через систему економічних показників;
- 2) вивчення причинно-наслідкових зв'язків об'єкта і побудова його факторної моделі;
- 3) дослідження характеру причинно-наслідкових зв'язків і вибір методів їх кількісного виміру;
- 4) виявлення чинників, які позитивно чи негативно впливають на результати діяльності об'єкта;
- 5) пошук варіантів рішень, які б сприяли покращенню діяльності об'єкта аналізу;
- 6) порівняння варіантів рішень;
- 7) підготовка одного або кількох варіантів рішень для керівництва.

Технологія економічного аналізу має чотири рівні концепції складності.

I рівень – етапи (оцінки, діагностичний і пошуковий).

II рівень – процедури, які полягають в підготовці, розрахунку і інтерпретації аналітичних величин (абсолютних, відносних, середніх величин тощо), які характеризують зміну об'єкта аналізу.

III рівень – операції. Аналітична операція включає в себе дію або ряд дій, спрямованих на перетворення, рух і усвідомлення інформації. Вона здійснюється з використанням певних методів або прийомів.

IV рівень – дії, які передбачають безпосереднє застосування методів економічного аналізу.

Важливим під час виконання аналізу господарської діяльності окремого підприємства є врахування специфіки окремих підприємств, ринків, регіонів, галузей. Таким чином, аналіз господарської діяльності безпосередньо пов'язаний із такими дисциплінами як економіка підприємства та економіка галузі національного господарства. Оскільки бухгалтерські звітності підприємства є основними джерелами інформації для аналізу господарської діяльності підприємства, то бухгалтерський облік є також невід'ємною складовою економічного аналізу. Аналіз господарської діяльності стає основою для розробки планів, інструментом оцінювання виконання плану та засобом перевірки відповідності результатів до поставлених цілей. Водночас аналіз господарської діяльності підприємства виконується не спонтанно, а систематично та планомірно, що пов'язує проведення

аналізу із такою дисципліною як планування. Також пов'язані із економічним аналізом соціологія, статистика і аудит.

Питання до самоконтролю знань.

1. У чому сутність і функціональне призначення економічного аналізу?
2. Основні мета та завдання, принципи економічного аналізу.
3. Історія становлення та розвитку економічного аналізу діяльності підприємства.
4. Які існують види економічного аналізу?
5. Місце економічного аналізу в системі управління підприємством.
6. Взаємозв'язок економічного аналізу з іншими функціями управління.
7. Які складові включає в себе економічний аналіз?
8. Основні користувачі системи аналізу діяльності підприємства.

Літературні джерела: [[4], с.9-26; [6], с. 5-39; [9], с.6-23].

Тема 2. Інформаційна база та організація економічного аналізу діяльності підприємства

Питання, що розглядаються:

Сутність та види економічної інформації. Система економічної інформації, її особливості. Інформаційне забезпечення аналізу господарської діяльності підприємства. Етапи проведення аналізу діяльності на транспортному підприємстві. Організація аналітичної роботи на підприємстві. Оформлення аналітичної інформації для різних рівнів управління.

Інформаційна база економічного аналізу – сукупність інформації внутрішнього і зовнішнього характеру стосовно результатів і перспектив діяльності підприємства. Можливість формування та якісні ознаки інформаційної бази дослідження є вагомими чинниками, оскільки доступ до певних джерел інформації обумовлює повноту і достовірність інформації, вибір методів дослідження, коректність.

Джерела інформації про діяльність підприємства класифікують на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх джерел належать:

- облікові джерела (бухгалтерська звітність, фінансова звітність, статистична звітність, оперативно-технічна звітність, податкова звітність);

- позаоблікові джерела (матеріали ревізій та внутрішнього аудиту; протоколи виробничих нарад, зборів трудових колективів, комісій, засідань правління; накази та розпорядження керівного складу, доповідні та пояснювальні записки; довідники для службового користування; програми, плани, проекти розвитку підприємства; патенти, ліцензії).

До зовнішніх джерел відноситься: відкрита інформація офіційних джерел та засобів масової інформації, звітів, довідників, реклами, Інтернету; інформація державних та недержавних національних та міжнародних інформаційних служб; неконфіденційна та конфіденційна інформація, отримана від носія інформації у

довірчому порядку.

Вимоги до якості інформації, що використовується у процесі аналізу діяльності підприємств прийнято ділити на основні і другорядні.

Основними методами пошуку (збору), аналізу й оцінки інформації є:

1) негласні, зокрема зашифровані опитування чи бесіди з потенційними джерелами інформації;

2) проведення заходів за місцем функціонування суб'єкта господарювання, де в процесі безпосереднього візуального спостереження, бесід, вивчення документів набувається інформація комерційного й особистого характеру;

3) негласне візуальне спостереження за приміщеннями офісів, розроблюваними особами;

4) використання спеціальних технічних засобів прослуховування приміщень, негласне зняття інформації з каналів зв'язку, офісної та комп'ютерної техніки тощо;

5) оперативні закупівлі товарів, надання послуг;

6) проведення анкетування працівників фірми під виглядом маркетингових досліджень;

7) залучення до таємного співробітництва працівників фірми;

8) моніторинг засобів масової інформації (ЗМІ), Інтернет;

9) здійснення заходів методом так званого особистого розшуку у місцях функціонування суб'єкта, реалізації його продукції, під час проведення виставок, конференцій, семінарів тощо.

Важливим джерелом інформації для аналізу діяльності підприємства є бухгалтерський облік, дані якого використовують для безперервного та взаємозв'язаного спостереження і контролю за господарською діяльністю окремого підприємства, організації, установи для здобуття щодо них поточної та підсумкової інформації. На відміну від інших видів обліку, бухгалтерський передбачає суцільну реєстрацію усіх господарських операцій на підставі документів первинного обліку. Він базується на документуванні усіх господарських процесів і проведенні періодичних інвентаризацій, забезпечує виявлення та мобілізацію резервів для зниження собівартості та підвищення конкурентоспроможності продукції (робіт, послуг).

Становлення та розвиток бізнес-структур різних рівнів, а також підвищення динамічності операцій на всіх товарних ринках зумовили необхідність зміни аналітичного інструментарію управління підприємствами й організаціями. Основним напрямом модифікації слід вважати пристосування теоретичного інструментарію до особливостей практичної діяльності, використовуваної облікової політики, застосовуваних нормативно-законодавчих актів тощо.

Спеціалізоване програмне забезпечення для аналітиків може включати: OLAP (On-Line Analytical Processing); Data Mining; Text Mining; Image Mining; Decision Support; Knowledge Discovery. Крім того, існує досить розвинений ринок спеціалізованих програмних продуктів, що розробляються на замовлення аналітиків та є найбільш зручними для аналізу і підготовки рішень. Ці продукти

відповідають рівню індивідуальних інтелектуальних здібностей, математичної та професійної освіти, а також враховують психологічні особливості сприйняття різних видів інформації як аналітиком, так і керівництвом підприємства.

Питання до самоконтролю знань.

1. Що таке інформація та яке її значення у діяльності підприємства?
2. Які є різновиди інформації?
3. Які властивості інформації є найвагомими для дослідника?
4. Система економічної інформації, її особливості.
5. Надайте характеристику нормативно-довідкової інформації.
6. Надайте характеристику фактографічної інформації.
7. Які етапи передбачає процес пошуку необхідної інформації?
8. Які існують основні методи пошуку, групування та первинної обробки інформації?
9. Використання програмного забезпечення для обробки даних.
10. Використання програмного забезпечення для оцінки зв'язку між економічними показниками.

Літературні джерела: [[4], с.27-40; [6], с. 75-113].

Тема 3. Методи і прийоми економічного аналізу діяльності підприємства

Питання, що розглядаються:

Визначення методу економічного аналізу, характеристика його складових. Система показників, що використовується в економічному аналізі. Класифікація прийомів, що використовуються в економічному аналізі. Неформалізовані методи і прийоми аналізу. Традиційні методи економічної статистики. Методи факторного аналізу. Математико-статистичні методи вивчення зв'язків. Визначення розміру впливу на результат господарської діяльності окремих факторів.

Метод аналізу – це система теоретико-пізнавальних категорій, наукового інструментарію та регулятивних принципів дослідження діяльності суб'єктів господарювання.

Економічний аналіз використовує багатий методичний апарат та інструментарій. Зокрема, використовуються методи традиційного техніко-економічного аналізу діяльності підприємства, економіко-математичні методи та ряд інших.

Традиційний техніко-економічний аналіз діяльності підприємства передбачає застосування таких методів і прийомів: методи порівняння; методи елімінування (метод ланцюгових підстановок, метод різниці абсолютних величин, метод різниці відносних величин, метод перерахунку даних); статистичні методи (середніх величин, групування, індексний метод, метод динамічних рядів).

Для прогнозування розвитку подій використовуються економіко-математичні моделі. Методичний арсенал економічного аналізу включає евристичні методи досліджень, експертні оцінки, метод Дельфі, метод «круглого столу», метод колективної генерації ідей та інші.

Значна частина методичних підходів, які використовуються в економічному аналізі, є надбанням теорії стратегії: матричні побудови, SWOT-аналіз, конкурентний аналіз галузі. Багато діагностичних процедур частково або повністю виконуються із застосуванням пакетів прикладних програм – як стандартних, так і спеціальних.

Аналіз господарської діяльності проводиться за допомогою різних показників і їх систем, які дають можливість структурувати і ідентифікувати взаємозв'язок між основними показниками. Розрізняють логіко-дедуктивні і емпірико-індуктивні системи показників.

В основі логіко-дедуктивних систем лежить конкретний показник верхнього рівня, який поступово в певній послідовності розщеплюється на показники нижчого рівня, які перебувають в смисловому зв'язку з основним показником.

Емпірико-індуктивні системи створені шляхом статистичного відбору інформаційно найбільш значущих показників.

Всі системи показників можна поділити також на дескриптивні, предикативні та нормативні.

Дескриптивні системи показників, відомі також як показники описового характеру, вважаються основними для оцінки економічного стану підприємства. До них відносять: побудову системи звітних балансів, подання фінансової звітності в різних аналітичних розрізах, вертикальний і горизонтальний аналіз звітності, систему аналітичних коефіцієнтів.

Предикативні системи показників включають показники прогностичного характеру, які використовуються для прогнозування доходів підприємства і його майбутнього фінансового стану. Найбільш поширеними з них є розрахунок точки критичного обсягу продажу, побудова прогностичних фінансових звітів, моделі динамічного аналізу, моделі ситуативного аналізу.

Нормативні системи показників уможливають порівняння фактичних результатів діяльності підприємств з очікуваними, розрахованими по балансу доходів і витрат. Їх суть полягає у встановленні нормативів по кожній статті витрат відповідно до технологічних процесів, видів виробів, центрів відповідальності, а також в аналізі відхилень фактичних даних від встановлених нормативів.

При проведенні аналізу діяльності підприємства важливо дотримуватися певного загального порядку дій:

- перший етап - формулюється мета проведення аналізу, визначається об'єкт аналізу, предмет дослідження, встановлюється формат дослідження, визначаються обсяг робіт, час, ресурси, структура звіту й можливі напрямки його використання;
- другий етап - визначення й обґрунтування системи показників (критеріїв), на основі яких проводиться аналіз;

- третій етап - виконання різних за ступенем складності аналітичних процедур;
- четвертий етап - оцінка результатів господарської діяльності підприємства та узагальнення результатів аналізу;
- п'ятий етап - отриману інформацію застосовують у процесі управління.

На останньому етапі виконують перевірку результатів впровадження. Оцінюють діяльність об'єкта дослідження за обраним критерієм ефективності й порівнюють діяльність виробничої системи (або її елементів) до й після впровадження заходів.

Питання до самоконтролю знань.

1. Які методи використовуються для проведення аналізу діяльності підприємства?
2. Сутність і види формалізованих методів, які використовуються для діяльності підприємства.
3. Сутність і види неформалізованих методів, які використовуються для діяльності підприємства.
4. Які стратегічні підходи використовуються для аналізу діяльності підприємства?
5. Що покладено в основу логіко-дедуктивних систем показників?
6. Що покладено в основу емпірико-індуктивних систем показників?
7. Які системи показників можна віднести до дескриптивних?
8. Які системи показників можна віднести до предикативних?
9. Які системи показників можна віднести до нормативних?
10. Основні етапи проведення аналізу діяльності підприємства, їх зміст.

Літературні джерела: [[4], с.45-108; [6], с. 42-73; [9], с.24-48].

Тема 4. Аналіз використання виробничих ресурсів підприємства

Питання, що розглядаються:

Поняття та склад виробничих ресурсів підприємства. Сутність аналізу виробничих ресурсів підприємства. Сутність, облік, класифікація та структура основних засобів підприємства. Сутність, завдання та інформаційне забезпечення аналізу основних засобів підприємства. Система показників аналізу стану, руху та ефективності використання основних засобів підприємства.

Склад, структура і класифікація оборотних коштів. Значення, завдання, інформаційне забезпечення аналізу матеріальних ресурсів підприємства.

Персонал підприємства. Організація і нормування праці на підприємстві. Форми і системи оплати праці на підприємствах. Значення, завдання, інформаційне забезпечення аналізу використання трудових ресурсів підприємства.

Аналіз ефективного використання виробничих потужностей підприємства.

До виробничих ресурсів підприємства (факторів виробництва, продуктивних сил) належить сукупність засобів і методів виробництва, а також людей, які мають певні досвід та навички і використовують засоби виробництва.

Розрізняють наступні компоненти продуктивних сил або фактори виробництва: засоби виробництва (предмети та засоби праці); методи виробництва (технологія); робоча сила (праця людей).

Таким чином, основними напрямками дослідження є: оцінка поточного стану, руху та ефективності використання основних виробничих засобів, оборотних виробничих засобів та персоналу підприємства; виробничої потужності підприємства.

Мета аналізу основних засобів полягає в оцінці забезпеченості підприємства основними засобами, ефективності їх використання та пошуку резервів підвищення їх віддачі. Для досягнення поставленої мети в процесі проведення аналізу вирішуються наступні завдання: оцінюється технічний рівень розвитку виробництва; вивчається склад, структура і динаміка основних засобів, забезпеченість ними підприємства; оцінюється технічний стан і віковий склад основних засобів; оцінюються узагальнюючі показники ефективності використання основних засобів; проводиться оцінка використання обладнання за часом і потужністю і його впливу на випуск продукції; виявляються резерви ефективнішого використання основних засобів і шляхів їх мобілізації. Аналіз основних засобів передбачає визначення наступних показників: коефіцієнтів зносу та придатності основних засобів; коефіцієнтів оновлення, вибуття, приросту основних засобів; фондівіддачу, фондоозброєність, рентабельність основних засобів, коефіцієнт інтегрального завантаження, коефіцієнт використання виробничої потужності.

Матеріальні ресурси - запаси предметів праці, які включають сировину, основні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріали, що призначені для виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, обслуговування виробництва та адміністративних потреб і наявність яких є необхідною умовою ритмічної роботи підприємства. Завдання аналізу матеріальних ресурсів: оцінка потреби підприємства в матеріальних ресурсах у розрізі окремих їх видів та обґрунтованість нормативів виробничих запасів; аналіз виконання договірних зобов'язань щодо постачання сировини та матеріалів; оцінка достатності матеріальних ресурсів для забезпечення ритмічної роботи підприємства та можливості зниження потреби у матеріальних ресурсах; аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів; розробка заходів щодо підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів. Аналіз матеріальних ресурсів передбачає визначення наступних показників: коефіцієнта забезпеченості запасами; коефіцієнта нерівномірності постачань матеріалів; коефіцієнта обороту та тривалості обороту виробничих запасів, матеріалівіддачі продукції, частки матеріальних витрат у собівартості продукції.

Рушійною силою здійснення всіх господарських процесів на підприємстві виступають трудові ресурси. Основним завданням аналізу трудових ресурсів на підприємстві є: вивчення ступеня забезпеченості підприємства трудовими ресурсами; оцінка їх використання на підприємстві, по окремих категоріях працівників; розрахунок показників використання фонду робочого часу,

продуктивності праці, демографічного стану, соціальної інфраструктури. Для характеристики стану забезпеченості і використання на підприємстві трудових ресурсів, а також виявлення резервів збільшення обсягів виробництва та підвищення рентабельності діяльності необхідно проаналізувати таку систему показників: частку робітників у штаті працівників підприємства, відносну забезпеченість робітниками підприємства; коефіцієнти обороту з прийому та вибуття персоналу, коефіцієнти плинності та стабільності персоналу; середньорічний виробіток, розмір та динаміка середньомісячної оплати праці, коефіцієнт випередження зростання продуктивності праці над заробітною платою.

Для того, щоб оцінити рівень виконання плану виробництва продукції (планової програми перевезень – для АТП), розраховують виробничу потужність підприємства.

Під виробничою потужністю промислових підприємств розуміють максимально можливий випуск продукції певної номенклатури, асортименту та якості за певний період часу за умови найбільш повного завантаження обладнання та виробничих площ.

Під виробничою потужністю АТП (пропускнуою здатністю, провізною можливістю) розуміють обсяг роботи, виконаний наявним рухомим складом при певних техніко-експлуатаційних показниках, в певних умовах що склалися при максимальному використанні матеріальних і трудових ресурсів.

Виробничу потужність підприємства визначається в тих показниках, у яких планується випуск продукції (шт., од., т, ткм, люд-год, пас-км).

Розрізняють три види виробничої потужності підприємства:

1) проектна потужність визначається у процесі проектування нового підприємства або реконструкції діючого.

2) поточна (фактично досягнута) потужність характеризує дійсні виробничі можливості підприємства, що склалися у конкретний період часу.

3) резервна потужність створюється з метою покриття сезонних навантажень.

Об'єктами аналізу виробництва продукції, робіт, послуг є: - обсяг виробництва продукції в цілому по підприємству; - якість товарної продукції; - структура товарної продукції; - ритмічність виробництва товарної продукції.

Питання до самоконтролю знань.

1. Поняття та складові виробничих ресурсів підприємства.
2. Порядок розрахунку показників оцінки стану та руху основних виробничих засобів підприємства.
3. Порядок розрахунку показників ефективності використання основних виробничих засобів підприємства.
4. Порядок розрахунку показників оцінки матеріальних ресурсів підприємства.
5. Порядок розрахунку показників оцінки трудових ресурсів підприємства.
6. Оцінка виробничої потужності підприємства.
7. Основні методичні підходи до оцінки виробничих ресурсів підприємства.

Літературні джерела: [[2], с. 59-200; [4], с.141-157; 165-187; [9], с.74-133;].

Тема 5. Аналіз витрат підприємства

Питання, що розглядаються:

Сутність та види витрат. Завдання та інформаційне забезпечення аналізу витрат. Аналіз складу витрат. Аналіз структури витрат. Собівартість продукції транспортних підприємств. Структура собівартості перевезень. Підходи до аналізу собівартості продукції. Аналіз впливу факторів на формування витрат підприємства. Фактори зниження собівартості перевезень.

Термін «витрати» може застосовуватися в різних значеннях. Залежно від контексту під витратами розуміють видатки, затрати, витрати, виплати. Видатки є грошовим виміром ресурсів підприємства, що використовуються з будь-якою метою. Витрати періоду дорівнюють вартості всіх ресурсів, придбаних підприємством в цьому періоді. Виплати ж пов'язані з оплатою ресурсів підприємства – коштами.

Витрати підприємства – це грошовий вираз використання факторів виробництва для виробництва та реалізації продукції. Витрати підприємства можуть виникати внаслідок упровадження звичайної, тобто операційної, фінансової й інвестиційної діяльності підприємства та надзвичайних подій. Відповідно до перелічених вище видів діяльності підприємства утворюються такі витрати: операційні, фінансові, інвестиційні та непередбачувані.

Витрати також можна розподілити на прямі і непрямі. Прямі витрати розподіляються на постійні та змінні. У сумі постійні та змінні витрати утворюють загальні або валові витрати.

Собівартість продукції – це виражені в грошовій формі сукупні витрати на підготовку і випуск продукції. В більш узагальненому вигляді собівартість можна визначити як грошовий вираз величини ресурсів, використаних з конкретною метою. Таке визначення собівартості містить у собі три важливих моменти: собівартість відображає скільки і яких ресурсів було використано у виробництві; величина використаних ресурсів представлена в грошовому виразі, що дозволяє розраховувати загальну вартість ресурсів; конкретна мета використання ресурсів зумовлює необхідність чітко встановити об'єкт собівартості.

Виокремлюють такі види собівартості: а) залежно від часу формування витрат: планова; фактична; нормативна; кошторисна; б) виходячи із місця формування витрат: цехова; виробнича; повна; в) залежно від тривалості розрахункового періоду: місячна; квартальна; річна; г) за складом продукції: товарна; валова; реалізована; незавершене виробництво; г) за ступенем охоплення підприємств: індивідуальна; галузева.

Об'єктами аналізу собівартості є такі показники: витрати на одну гривню

продукції; виробнича собівартість продукції за калькуляційними статтями та за елементами витрат; собівартість одиниці окремих видів продукції.

Головними завданнями аналізу собівартості продукції є: оцінка обґрунтованості планових завдань із собівартості продукції; перевірка достовірності інформації про фактичну собівартість; оцінка виконання планових завдань за узагальнюючими показниками їх динаміки; оцінювання виконання плану за собівартістю продукції в цілому по підприємству, а також за окремими видами продукції; вивчення причин відхилення фактичних витрат від планових за статтями, а також за окремими видами і групами продукції; дослідження структури витрат порівняно з плановими даними та в динаміці; виявлення резервів зниження витрат на виробництво і реалізацію продукції; розроблення заходів щодо забезпечення ефективного управління витратами і формування собівартості продукції.

Побудова обліку операційних витрат підприємства за економічними елементами (кошторис) регламентується чинним Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку «Витрати». Згідно з цим Національним стандартом бухгалтерського обліку в Україні передбачене таке групування витрат на виробництво: матеріальні витрати; оплата праці; відрахування на соціальні заходи; амортизація основних фондів і нематеріальних активів; інші операційні витрати.

За економічними елементами не можна визначити собівартості одиниці продукції, тому поряд з угрупованням витрат за економічними елементами витрати на виробництво плануються та враховуються за статтями витрат (статтями калькуляції).

До виробничої собівартості перевезень включаються: прямі матеріальні витрати; прямі витрати на оплату праці; інші прямі витрати; загальновиробничі витрати.

Типова калькуляція собівартості перевезень автомобільним транспортом включає наступні статті: фонд оплати праці персоналу, безпосередньо зайнятого в здійсненні перевезень; відрахування на соціальні заходи; витрати на паливно-мастильні матеріали; витрати на технічне обслуговування та ремонт рухомого складу; витрати на автомобільні шини; амортизаційні відрахування на відновлення рухомого складу; інші витрати.

До чинників формування собівартості продукції можна віднести: систему ціноутворення, рівень цін галузі промисловості, що постачають техніку і устаткування; систему та умови кредитування та оподаткування підприємств; матеріально-технічне обслуговування; сервісне обслуговування; умови реалізації продукції; інформаційне та організаційне забезпечення виробничого процесу.

Питання до самоконтролю знань.

1. Поняття витрат підприємства.
2. Класифікація витрат за видами діяльності та в залежності від зміни обсягів виробництва.
3. Поняття собівартості продукції.

4. Аналіз витрат за окремими статтями калькуляції.
5. Призначення кошторису витрат з економічних елементів і його аналіз.
6. Аналіз собівартості окремих видів продукції, напрямки використання результатів аналізу.
7. Оперативний аналіз витрат на виробництво й збут продукції, його організація на підприємстві.
8. Аналіз впливу факторів на формування витрат підприємства.
9. Фактори зниження собівартості перевезень.

Літературні джерела: [[2], с. 202-230; [4], с.199-214; [9], с.147-159].

Тема 6. Аналіз фінансово-економічних результатів діяльності підприємства

Питання, що розглядаються:

Сутність, завдання та інформаційне забезпечення аналізу доходів. Доходи від операційної діяльності. Доходи від інвестиційної діяльності. Доходи від фінансової діяльності. Аналіз складу доходів. Аналіз структури доходів. Аналіз впливу факторів на формування доходів підприємства.

Аналіз фінансових результатів діяльності транспортного підприємства. Завдання та інформаційне забезпечення аналізу фінансових результатів. Прибуток, його сутність, функції та види. Джерела отримання прибутку. Фактори впливу на прибуток. Шляхи збільшення прибутку підприємств.

Розвиток підприємств залежить від обсягу реалізації продукції та одержаних при цьому фінансових результатів. Сам процес реалізації продукції підприємства є визначальним у його діяльності. Він завершує оборот коштів, дозволяє відшкодувати понесені підприємством витрати, сплатити податки та інші платежі, відсотки за кредитами, виплатити заробітну плату своїм працівникам, дивіденди власникам та ін.

Узагальнюючим фінансовим показником діяльності підприємства є його прибуток. Прибуток – це та частина виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на виробничу й комерційну діяльність підприємства.

Залежно від формування та розподілу розрізняють декілька видів прибутку: валовий; від операційної діяльності; від звичайної діяльності до оподаткування; від звичайної діяльності; чистий.

Згідно з П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати», прибуток – це сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати, а збиток – це перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати.

Валовий прибуток (збиток) розраховується як різниця між чистим доходом від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) і собівартістю реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг). Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) визначається шляхом вирахування із доходу (виручки) від реалізації

продукції (товарів, робіт, послуг) відповідних податків, зборів, знижок тощо.

Прибуток (збиток) від операційної діяльності визначається як алгебраїчна сума валового прибутку (збитку), іншого операційного доходу, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат.

Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування визначається як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від операційної діяльності, фінансових та інших доходів (прибутків), фінансових та інших витрат (збитків).

Прибуток від звичайної діяльності є різницею між прибутком від звичайної діяльності до оподаткування та сумою податків з прибутку. Збиток від звичайної діяльності є збитком від звичайної діяльності до оподаткування та сумі податків на прибуток.

Чистий прибуток (збиток) розраховується як алгебраїчна сума прибутку (збитку) від звичайної діяльності та надзвичайного прибутку (надзвичайного збитку) та відрахування податків із надзвичайного прибутку.

П(С)БО 17 «Податок на прибуток» введено терміни: обліковий прибуток (збиток) та податковий прибуток (збиток). Обліковий прибуток (збиток) – сума прибутку (збитку) до оподаткування, визначена в бухгалтерському обліку і відображена у Звіті про фінансові результати за звітний період. Податковий прибуток (збиток) – сума прибутку (збитку), визначена за податковим законодавством об'єктом оподаткування. Згідно із Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств», прибуток, який є об'єктом оподаткування, визначається шляхом зменшення суми скоригованого валового доходу на суму валових витрат та суму амортизаційних відрахувань.

Під валовим доходом розуміють загальну суму доходу підприємства від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах. Валові витрати виробництва та обігу – це сума будь-яких витрат підприємства у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, що здійснюються як компенсація вартості товарів (робіт, послуг), які придбаються (виготовляються) підприємством для їх подальшого використання у власній господарській діяльності.

В процесі аналізу необхідно вирішити такі завдання: оцінити виконання плану прибутку у цілому і за окремими видами прибутків; виявити динаміку фінансових результатів; визначити вплив основних факторів на зміну суми прибутку від реалізації продукції; оцінити рівень рентабельності виробництва продукції та підприємства в цілому; визначити і розрахувати резерви зростання прибутку і рівня рентабельності.

Джерелами даних аналізу фінансових результатів є: баланс підприємства (ф1 – додаток до П(с)БО2); звіт про фінансові результати (ф2 - додаток до П(с)БО3); матеріали бухгалтерського і оперативного обліку; бізнес-план підприємства.

Питання до самоконтролю знань.

1. Поняття «валовий дохід», «чистий дохід».
2. Поняття «валовий прибуток», «чистий прибуток (збиток)».
3. Поняття «обліковий прибуток (збиток)».
4. Прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг), аналіз факторів, що впливають на його зміну.
5. Охарактеризуйте порядок формування фінансового результату діяльності підприємства.
6. Аналіз і обґрунтування основних напрямків використання прибутку на підприємстві.
7. Основні завдання аналізу формування доходів та прибутку підприємства.
8. Основні інформаційні джерела аналізу формування доходів та прибутку підприємства.

Літературні джерела: [[2], с. 237-252; [4], с.227-245; [9], с.134-145].

Тема 7. Аналіз фінансового стану підприємства

Питання, що розглядаються:

Сутність аналізу фінансового стану підприємства, його завдання. Інформаційна база аналізу фінансового стану. Принципи проведення аналізу фінансового стану. Основні етапи аналізу фінансового стану підприємства. Основні моделі фінансового аналізу, їх характеристика. Сутність вертикального та горизонтального аналізів звітності підприємства. Система показників фінансового стану підприємства. Розрахунок показників ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності. Використання програмних комп'ютерних продуктів для оцінки фінансового стану підприємства.

Фінансовий стан підприємства – це сукупність економічних параметрів, які відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Фінансовий стан підприємства характеризує забезпеченість власними оборотними коштами, оптимальне співвідношення запасів товарно-матеріальних цінностей з потребами виробництва, своєчасне проведення розрахункових операцій, платоспроможність.

Метою фінансового аналізу є оцінка фінансового стану та динаміки розвитку підприємства.

Завдання аналізу фінансового стану: виявлення забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами і перевірка їх цільового використання; оцінка ступеня виконання планових фінансових заходів, програм, плану фінансових показників; визначення платоспроможності підприємства і ліквідності балансу; оцінка дотримання фінансової, розрахункової і кредитної дисципліни; оцінка ефективності використання капіталу; оцінка ділової активності підприємства; своєчасне

виявлення і усунення недоліків у фінансовій діяльності, пошук резервів і можливостей економного, раціонального використання фінансових ресурсів та розробка конкретних заходів щодо втілення їх у виробничий процес.

Результатом проведення фінансового аналізу є висновки, необхідні для прийняття управлінських рішень, наприклад, про стабілізацію чи покращення фінансового стану підприємства, про цільове кредитування, про покупку чи продаж підприємства, про його ліквідацію, реорганізацію тощо.

Інформаційною базою фінансового аналізу підприємств є статті фінансової звітності:

- 1) баланс підприємства (ф1 – додаток до П(с)БО2);
- 2) звіт про фінансові результати (ф2 - додаток до П(с)БО3);
- 3) звіт про рух грошових коштів (ф3 - додаток до П(с)БО4);
- 4) звіт про власний капітал (ф4 - додаток до П(с)БО2);
- 5) примітки до річної фінансової звітності (ф5).

Фінансовий аналіз передбачає проведення горизонтального та вертикального аналізів звітності підприємства.

Сутність горизонтального аналізу полягає в порівнянні показників звітності попереднього і звітного років, дослідженні динаміки статей та їх груп в активі та пасиві балансу. При цьому здійснюється постатейне співставлення звітів, визначається абсолютне і відносне відхилення статей.

Вертикальний аналіз є аналізом внутрішньої структури звітності. При здійсненні такого аналізу узагальнюючий показник приймається рівним 100%, а кожна його складова обчислюється як питома вага - частка від 100%. За допомогою цього методу аналізу з'ясовують, яку частку в групі чи підгрупі узагальнюючих показників займає та чи інша стаття звітності. Це дає змогу визначити вплив кожної складової узагальнюючого показника на діяльність підприємства.

Для оцінки фінансового стану і фінансових результатів діяльності підприємства використовуються фінансові коефіцієнти, які розглядаються в рамках груп:

- 1) коефіцієнти ліквідності (характеризують поточну платоспроможність);
- 2) коефіцієнти фінансової стійкості (характеризують довгострокову платоспроможність);
- 3) коефіцієнти ділової активності (характеризують швидкість обороту капіталу);
- 4) коефіцієнти рентабельності (характеризують ефективність діяльності підприємства).

Першочерговою задачею системи антикризового управління є саме фінансовий аналіз, який покликаний визначити фінансовий стан підприємства, виділити причини банкрутства та його особливості на конкретному підприємстві, оцінити резерви підвищення ефективності функціонування підприємства та взагалі є базою усіх подальших рішень. Це забезпечується завдяки застосуванню інструментарію діагностики банкрутства, механізмів раннього попередження та

реагування, інших аналітичних прийомів. Важливе місце при цьому слід приділяти аналізу причин банкрутства та його стадій, спрямованому на ідентифікацію зовнішніх та внутрішніх чинників.

Питання до самоконтролю знань.

1. Фінансовий аналіз: мета, основні моделі, інструментарій.
2. Роль фінансового аналізу в сучасних економічних умовах.
3. Інформаційне забезпечення фінансового аналізу.
4. Сутність вертикального та горизонтального аналізів.
5. Система показників фінансового стану підприємства.
6. Порядок розрахунку показників ліквідності.
7. Порядок розрахунку показників ринкової стійкості.
8. Порядок розрахунку показників ділової активності.
9. Порядок розрахунку показників рентабельності.

Літературні джерела: [[4], с.253-292; [9], с.161-177].

1.2. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ

Самостійна робота студентів при вивченні дисципліни складається з повторення пройденого матеріалу перед лекцією; підготовки до практичних занять за відповідною темою; тестових опитувань під час проведення змістових модулів; підготовки до підсумкового модульного контролю; виконання завдань самостійного опрацювання. На самостійну роботу виноситься частина теоретичного матеріалу, не складного за змістом та окремі практичні роботи, що не потребують безпосереднього керівництва викладача.

Навчально-методичним забезпеченням самостійної роботи студента є:

- навчальна програма з дисципліни;
- конспект лекцій;
- основні поради студентам щодо вивчення дисципліни з вимогами до оцінки знань та вмінь із даної дисципліни;
- методичні рекомендації щодо вивчення окремих тем;
- перелік питань, що виносяться на практичні заняття;
- пакет контрольних завдань, запитань для самоперевірки;
- перелік літератури.

Самостійна робота студентів містить такі основні види учбової діяльності, як: підготовка до лекцій та практичних занять, підготовка доповідей та рефератів.

Підготовка до лекцій.

На початку семестру до вивчення дисципліни студент знайомиться з програмою курсу та робочою програмою з дисципліни, а також з формами контролю знань.

Підготовка до наступної лекції передбачає опрацювання матеріалів останньої лекції, а також рекомендованої літератури, її конспектування та доповнення конспекту лекції, накреслює питання, які повинен з'ясувати з викладачем.

Підготовка до практичних занять.

Для забезпечення продуктивної роботи на практичних заняттях та, відповідно, атестування його знань та вмінь, студент повинен бути підготовленим належним чином. Для цього необхідно ознайомитися з планом наступного практичного заняття та рекомендованою літературою.

Підготовку слід розпочати з вивчення конспекту лекцій з даної теми, а після цього розглянути рекомендовану літературу. Вивчаючи літературу необхідно робити скорочений конспект прочитаного. Вивчаючи конспект лекції та літературу, студент повинен знаходити відповіді на усі запитання з теми практичного заняття.

Для розв'язання задач та аналізу економічних ситуацій на практичних заняттях треба знати засоби розрахунків показників, графічного та табличного методів викладання матеріалу та результатів розрахунків. Вміння аналізувати ґрунтується на знанні змісту показників, методів їх розрахунку, зв'язку з іншими

показниками. Саме тому вивчення теоретичного матеріалу потребує окреслення методичних питань та акцентування уваги на них. Також необхідно особливу увагу надавати формулам, звертати увагу на їх сутність.

Підготовка реферату.

Підготовка реферату включає наступні необхідні етапи роботи студента: вибір теми, визначення основних понять та питань теми, складання плану викладання теми, написання реферату. За своєю сутністю підготовка реферату визначає проведення студентом теоретичного аналізу поставленої проблеми та узагальнення вивчення матеріалу згідно розробленому плану.

Текст реферату (обсяг не менше 15 стор.) представляється у вигляді рукопису або у друкованій формі на одній сторінці з одного боку білого паперу формату А4 через півтора інтервали. Текст на аркуші паперу розміщують, дотримуючись таких розмірів від краю: ліворуч – 25 мм, праворуч – 10 мм, згори – 20 мм, знизу – 20 мм.

Першою сторінкою реферату є титульний аркуш, форма якого наведена у Додатку А. Останньою сторінкою реферату є перелік використаних джерел.

Якщо тема індивідуального завдання передбачає висвітлення декількох питань, необхідно скласти план реферату, який при оформленні представляється після титульного аркуша на другій сторінці.

Реферат має бути виконаний і поданий на кафедру не пізніше зазначеної у навчальному плані дати.

Перед захистом реферату студент повинен ознайомитись із зауваженнями викладача й підготувати змістовні відповіді на них. Доповідь студента під час захисту роботи не може перевищувати 5-7 хвилин. Студент у доповіді повідомляє перелік висвітлених питань, основні результати та загальні висновки. Оцінка за виконання та виклад роботи повідомляється одразу після захисту.

Теми індивідуальних завдань:

1. Економічний аналіз, його роль, значення та основні функції в умовах ринкової економіки.
2. Історія становлення та розвитку аналізу господарської діяльності.
3. Види та значення аналізу господарської діяльності.
4. Зв'язок економічного аналізу діяльності підприємства з іншими науками.
5. Предмет, об'єкти, зміст та принципи, завдання та функції економічного аналізу діяльності підприємства.
6. Місце економічного аналізу в системі управління підприємством.
7. Характеристика й класифікація найважливіших видів інформації на підприємстві.
8. Накопичення й систематизація облікових, звітних і планових даних для аналізу.
9. Загальні методичні принципи організації економічного аналізу.

10. Основні етапи та послідовність проведення аналізу господарської діяльності.

11. Аналітичний метод, його сутність і принципи аналітичного дослідження.

12. Елімінування як метод розрахунку впливу факторів на показники господарської діяльності, способи елімінування.

13. Порівняння, його використання в аналізі, види порівнянь, забезпечення порівнянності даних.

14. Використання моделювання в економічному аналізі, види моделей.

15. Балансовий метод, сфера його використання й значення.

16. Статистичні методи, що використовуються в економічному аналізі.

17. Поняття та склад виробничих ресурсів підприємства.

18. Сутність, завдання та інформаційне забезпечення аналізу використання основних засобів підприємства.

19. Система показників аналізу стану, руху та ефективності використання основних засобів підприємства.

20. Аналіз ефективного використання виробничих потужностей підприємства.

21. Значення, завдання, інформаційне забезпечення аналізу матеріальних ресурсів підприємства.

22. Значення, завдання, інформаційне забезпечення аналізу використання трудових ресурсів підприємства.

23. Аналіз забезпеченості підприємства кадрами, кількісного і якісного складу працівників.

24. Аналіз продуктивності праці працівників.

25. Аналіз витрат на виробництво і збут продукції.

26. Прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг), аналіз факторів, що впливають на його зміну.

27. Аналіз фінансових результатів підприємства.

28. Аналіз і обґрунтування основних напрямів використання прибутку на підприємстві.

29. Аналіз фінансового стану підприємства: мета, основні моделі, інструментарій.

30. Інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства.

31. Сутність вертикального та горизонтального аналізів звітності підприємства.

32. Система показників фінансового стану підприємства.

33. Аналіз показників рентабельності.

34. Аналіз і оцінка ймовірності банкрутства підприємства.

35. Основні напрями та заходи підвищення ефективності діяльності підприємства.

1.3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичні заняття призначаються для:

- закріплення студентами знань, отриманих під час лекцій, а також під час самостійного вивчення та конспектування рекомендованої літератури;
- поглибленого розуміння вивченого матеріалу на підставі використання отриманих знань в певних питаннях та ситуаціях;
- тренування та виконання розрахунків економічних показників, критеріїв.

Практичні завдання

Завдання №1

Згрупувати наведені у таблиці джерела інформації (табл. 1.1) за такими видами: планова, обліково-звітна, необлікова. Результати оформити у вигляді таблиці 1.2. Зробити висновки.

Таблиця 1.1 - Основні джерела інформації, які використовує аналітична служба підприємства для аналізу господарської діяльності

№	Джерела інформації	Стисла характеристика
1	2	3
1	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні
2	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»	Визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів
3	Баланс (Звіт про фінансовий стан)	Містить інформацію про майно підприємства та джерела його формування
4	Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)	Розкриває інформацію про доходи, витрати та фінансові результати підприємства та сукупний дохід, елементи операційних витрат; містить показники прибутковості акцій
5	Податкова декларація з податку на прибуток підприємства	Відображає інформацію щодо суми доходів, витрат прибутку, який підлягає оподаткуванню та податку на прибуток підприємства
6	Звіт з праці	Деталізує інформацію щодо складу фонду оплати праці та інших виплат, чисельності працівників певних категорій та фонду оплати їх праці, розподіл працівників за розмірами заробітної плати тощо
7	Товарно-транспортна накладна	Основний документ на вантаж, що його оформляють для вантажних автоперевезень
8	Розрахунково-платіжна відомість	Містить інформацію про суми та види нарахувань в межах фондів основної та додатково заробітної плати, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, внески на загальнообов'язкове державне соціальне страхування працівників

Продовження табл.1.1

1	2	3
9	Бізнес-план підприємства	Містить планову інформацію, яку використовують для оцінювання рівня виконання плану за об'єктами аналізу: доходи, витрати, продуктивність праці, рентабельність тощо
10	Фінансовий план	Розробляють для обґрунтування конкретних інвестиційних проектів для управління поточною та стратегічною фінансовою діяльністю
11	Штатний розклад	Застосовують для оцінки відповідальності фактичної наявності трудових кадрів планованим показникам по підприємству в цілому, так і в розрізі структурних підрозділів або груп працівників
12	Фотографія робочого часу	Містить інформацію про вимірювання витрат робочого часу протягом певного періоду
13	Калькуляція	Інформація про групування витрат для обчислення собівартості одиниці продукції, виконаних робіт і наданих послуг
14	Рішення суду	Акт суду першої інстанції, яким суд в суворій відповідності з нормами процесуального і матеріального права вирішує справу по суті, тобто задовольняє позовні вимоги повністю або відмовляє в їх задоволенні

Таблиця 1.2. Джерела та види інформації для аналізу господарської діяльності підприємства

Джерела інформації	Інформація		
	планова	обліково-звітна	необлікова

Завдання №2

Визначити джерела, інформацію з яких аналітик може використати для дослідження:

- фінансового стану підприємства;
- продуктивності праці та витрат на оплату праці;
- доходів і витрат підприємства.

Завдання №3

За даними динаміки обсягів виробництва продукції потрібно визначити: абсолютні і відносні величини динаміки, середній темп зростання і приросту. Результати розрахунків представити у вигляді табл.1.3.

Таблиця 1.3 - До аналізу динаміки обсягів виробництва продукції підприємства

Показники	Роки				
	1	2	3	4	5
Обсяг виробництва продукції, млн.грн	285,3	311,1	339,3	362,6	420,1
Абсолютний приріст базовий, млн.грн					
Абсолютний приріст ланцюговий, млн.грн					
Темп зростання базовий, %					
Темп зростання ланцюговий, %					
Темп приросту базовий, %					
Темп приросту ланцюговий, %					

Завдання №4

Оцінити склад, динаміку та структуру основних засобів підприємства за вихідними даними, наведеними в табл.1.4.

Таблиця 1.4 – Наявність та структура основних засобів підприємства

Групи основних засобів	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	Сума, тис.грн.	ПВ, %	Сума, тис.грн.	ПВ, %	абс.	відн., %
Будівлі, споруди та передавальні пристрої	247178		246499			
Машини та обладнання	37709		39748			
Транспортні засоби	16136		27056			
Інструменти, прилади, інвентар	473		467			
Малоцінні необоротні матеріальні активи	835		1047			
Інші необоротні матеріальні активи	940		940			
Разом	303271	100	315757	100		

Завдання №5

Оцінити стан, рух та ефективність використання основних засобів підприємства за вихідними даними, наведеними в табл. 1.5.

Таблиця 1.5 - Вихідні дані для аналізу

Показники	На початок року	На кінець року
Основні засоби:	107812	107958
-первісна вартість	303271	315757
-знос	(195459)	(207799)
Вартість основних засобів:		
- введених в експлуатацію протягом року		392
- виведених з експлуатації протягом року		1377
Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн		142608
Чистий прибуток, тис.грн		657
Середньооблікова чисельність персоналу, осіб		265

Завдання №6

За даними, наведеними в табл.1.6, оцінити ефективність використання персоналу підприємства. За результатами розрахунків зробіть висновки.

Таблиця 1.6 – До аналізу ефективності використання персоналу підприємства

Показники	Умовні позначення	Роки		Відхилення	
		Базовий рік	Звітний рік	абс.	відн., %
Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн.	В	141326	142608		
Фонд оплати праці, тис.грн.	ФОП	63399	55434		
Середньооблікова чисельність персоналу, осіб	$\bar{Ч}_{обл}$	265	237		
Продуктивність праці, тис.грн./особу	ПП				
Середня заробітна плата, тис.грн.	$\bar{ЗП}$				
Індекс зростання продуктивності праці	$I_{пп}$				
Індекс зростання середньорічної заробітної плати працівників	$I_{зп}$				
Коефіцієнт випередження зростання продуктивності праці над зростанням оплати праці	Квип				

Завдання №7

За даними, наведеними в табл.1.7, оцінити ефективність використання матеріальних ресурсів підприємства.

Таблиця 1.7 – До характеристики ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства

Показник	Умовні позначення	Роки		Відхилення	
		Базовий рік	Звітний рік	абс.	відн., %
Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн	B	141326	142608		
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн	S	126586	127070		
Середній розмір виробничих запасів, тис.грн	$\bar{C}_{вз}$	9372	18617		
Сума матеріальних витрат на виробництво продукції, тис.грн	S_m	55537	50206		
Коефіцієнт обороту виробничих запасів	Квз				
Тривалість обороту запасів, дні	Твз				
Матеріаловіддача продукції	Мв				
Частка матеріальних витрат у собівартості продукції, %	ПВм				

Завдання №8

Оцінити ритмічність поставок матеріальних ресурсів на підприємстві. Вихідні дані представлені в табл.1.8.

Таблиця 1.8 – До оцінки ритмічності поставок матеріальних ресурсів на підприємстві

Місяць року	Надходження палива, т		Відхилення від плану, т	Виконання плану постачання, %	Відхилення фактичного рівня від планового, % (x_i-100)	$(x_i-100)^2$
	план	факт				
I	0,4	0,5				
II	0,5	0,5				
III	0,6	0,6				
IV	0,7	0,8				
V	0,7	0,8				
VI	0,8	0,8				
VII	0,8	0,7				
VIII	0,8	0,8				
IX	0,7	0,8				
X	0,7	0,7				
XI	0,6	0,5				
XII	0,5	0,5				
Разом	7,8	8				
Середнє значення						

Завдання № 9

Оцінити склад, динаміку та структуру виробничих запасів підприємства за

вихідними даними, наведеними в табл.1.9.

Таблиця 1.9 - Наявність та структура виробничих запасів підприємства

Вид запасів	На початок звітного року		На кінець звітного року		Відхилення	
	Сума, тис.грн	Питома вага, %	Сума, тис.грн	Питома вага, %	абс.	відн., %
Сировина і матеріали	5787		4961			
Паливо	2151		1131			
Запасні частини	1211		1379			
Малоцінні та швидкозношувані предмети	1414		710			
Разом	10563	100	8181	100		

Завдання №10

Використовуючи метод ланцюгових підстановок, за даними, наведеними в табл.1.10, визначити вплив ефективності використання ресурсів на обсяги виробництва і реалізації продукції підприємства. Зробити висновки.

Таблиця 1.10 - Розрахунок впливу факторів на обсяг виробництва і реалізації продукції підприємства

Показники	Умовні позначення	За базовий період	За звітний період	Відхилення (+/-)	Темп зростання	Темп приросту, %
Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн.	B	141326	142608			
Середньооблікова чисельність персоналу, осіб	$\bar{C}_{обл}$	265	237			
Продуктивність праці, грн.	ПП					
Середньорічна вартість основних засобів, тис.грн	$C_{овз}$	110194	107885			
Фондовіддача	ФВ					
Вартість використаних матеріальних ресурсів, тис. грн.	S_m	55537	50206			
Матеріаловіддача	M_B					

Завдання 11

Виконати аналіз рівня та динаміки загального обсягу, складу і структури витрат діяльності підприємства, дані про які наведені в Додатку Б. Результати аналізу потрібно оформити у вигляді табл.1.11.

Завдання 12

За даними табл.1.12 необхідно оцінити витрати на 1 грн продукції. Зробити висновки.

Таблиця 1.11 – Показники динаміки обсягу, складу і структури витрат звичайної діяльності підприємства

Показник	Базовий рік		Звітний рік		Відхилення		
	Сума, тис.грн	Структура, %	Сума, тис.грн	Структура, %	Абс., тис.грн	Відносне, %	Структури, %
Витрати операційної діяльності, разом зокрема:							
- собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)							
- адміністративні витрати							
- витрати на збут							
- інші операційні витрати							
Фінансові витрати							
Витрати від участі в капіталі							
Інші витрати							
Разом витрати звичайної діяльності							

Таблиця 1.12 – Динаміка витрат на одну гривню реалізованої продукції підприємства

Показник	Базовий рік	Звітний рік	Відхилення	
			абсолютне, тис.грн	відносне, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн	144809	223091		
Витрати операційної діяльності, тис.грн	126877	217672		
Витрати на одну гривню реалізованої продукції, коп.				

Завдання 13

Охарактеризуйте структуру витрат на виробництво підприємства та тенденції її зміни за даними, які наведені в Додатку Б. Результати розрахунків потрібно оформити у вигляді табл. 1.13. Зробіть висновки за результатами аналізу.

Таблиця 1.13 – Динаміка, склад і структура операційних витрат підприємства за економічними елементами

Показник	Базовий рік		Звітний рік		Відхилення		
	Сума, тис.грн	Структура, %	Сума, тис.грн	Структура, %	абсолютне, тис.грн	відносне, %	структури, %
Матеріальні витрати							
Витрати на оплату праці							
Відрахування на соціальні заходи							
Амортизація							
Інші операційні витрати							
Разом операційні витрати							

Завдання 14

Визначити, на скільки відсотків зміниться собівартість 1ткм перевезень вантажними автомобілями підприємства, якщо в плановому році витрати на оплату праці водіїв будуть становити 62000 тис.грн., інші витрати зростуть на 20%, ставка відрахувань на соціальні заходи 22%, інші статті витрат – не зміняться. Обсяг транспортної роботи становить 10930 тис.ткм.

Заповнити таблицю 1.14.

Таблиця 1.14 – Калькуляція собівартості вантажних перевезень, тис.грн

Статті витрат	Звітний рік	Плановий рік
Фонд оплати праці водіїв	56220	
Відрахування на соціальні заходи	12360	
Витрати на паливно-мастильні матеріали	28110	
Витрати на технічне обслуговування та ремонт рухомого складу	14000	
Витрати на автомобільні шини	8000	
Амортизаційні відрахування на відновлення рухомого складу	12700	
Інші витрати	9170	
Разом	140560	

Завдання 15

Виконати аналіз динаміки і структури доходів підприємства. Зробити висновки.

Таблиця 1.15 – Динаміка, склад і структури доходів підприємства

Показник	Базовий рік		Звітний рік		Відхилення		
	сума, тис.грн	структура, %	сума, тис.грн	структура, %	абсолютне, тис.грн	відносне, %	структури, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	6797		10061				
Інші операційні доходи	1298		2493				
Фінансові доходи	56		69				
Інші доходи	101		174				
Надзвичайні доходи	-		-				
Разом доходів	8252		12797				

Завдання №16

Виконати вертикальний і горизонтальний аналіз балансу підприємства, побудувавши аналітичний баланс (табл.1.16) за даними фінансової звітності підприємства (див. Додаток Б).

Зробити висновки.

Таблиця 1.16 – Аналітичний баланс підприємства

Показник	Код рядка	На 01.01.20N1 р.		На 01.01.20N2 р.		Відхилення	
		сума, тис.грн.	питома вага, %	сума, тис.грн.	питома вага, %	абсолютне, тис.грн	відносне, %
1	2	3	4	5	6	7	8
АКТИВ							
I. Необоротні активи	1095						
II. Оборотні активи	1195						
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200						
Баланс	1300						
ПАСИВ							
I. Власний капітал	1495						
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1595						
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	1695						
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700						
Баланс	1900		100		100		

Завдання №17

Виконати аналіз ліквідності балансу підприємства за даними його фінансової звітності (Додаток Б). Результати розрахунків представити у вигляді табл.1.17. Зробити висновки.

Таблиця 1.17 - До аналізу ліквідності балансу

Ранжування активів балансу	Значення показників, тис.грн.		Ранжування пасивів балансу	Значення показників, тис.грн.		Платіжний надлишок(+), нестача(-)	
	01.01.22	01.01.23		01.01.22	01.01.23	01.01.22	01.01.23
A1			П1				
A2			П2				
A3			П3				
A4			П4				
Баланс			Баланс			-	-

Завдання №18

Необхідно виконати факторний аналіз прибутку від операційної діяльності підприємства. Розрахувати відсутні дані таблиці 1.18, зробити висновки.

Таблиця 1.18 - Вихідні дані для аналізу

Показники	Базовий рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення	Темп зростання
Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн	169010	144809		
Собівартість реалізованої продукції, тис.грн	129244	107960		
Адміністративні витрати, тис.грн	12700	14450		
Витрати на збут, тис.грн	460	610		
Фінансовий результат від операційної діяльності, тис.грн	26606	21789		

Завдання №19

Оцінити фінансовий стан підприємства. Визначити фінансові коефіцієнти, побудувати аналітичний баланс підприємства (табл. 1.19).

Вихідні дані:

- в базовому році: чистий дохід від реалізації послуг 6797 тис.грн, чистий прибуток 134 тис.грн, середньорічний розмір валюти балансу 22813 тис.грн;

- в звітному році: чистий дохід від реалізації послуг 12061 тис.грн, чистий прибуток 175 тис.грн.

Зробити висновки.

Таблиця 1.19 – Аналітичний баланс підприємства за звітний рік

Показник	Код рядка	На початок року		На кінець року		Відхилення	
		сума, тис.грн.	питома вага, %	сума, тис.грн.	питома вага, %	абс., тис.грн.	відн., %
1	2	3	4	5	6	7	8
АКТИВ							
I. Необоротні активи	1095	10546		11317			
II. Оборотні активи	1195	13070		16960			
Запаси	1100	494		394			
Дебіторська заборгованість за продукцію	1125	12326		16246			
Гроші та їх еквіваленти	1165	250		320			
Баланс	1300	23616	100	28277	100		
ПАСИВ							
I. Власний капітал	1495	10408		10562			
Зареєстрований капітал	1400	10202		10202			
Нерозподілений прибуток	1420	206		360			
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	1595						
Довгострокові кредити банків	1510	643		643			
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	1695	12565		17072			
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1615	12050		13595			
Інші поточні зобов'язання	1690	515		3477			
Баланс	1900	23616	100	28277	100		

1.4. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Предмет і об'єкти економічного аналізу.
2. Основні принципи економічного аналізу.
3. Зміст, завдання та функції економічного аналізу.
4. Інструментарій економічного аналізу.
5. Класифікація методів та прийомів економічного аналізу.
6. Місце економічного аналізу в системі управління підприємством.
7. Сутність і зміст організації економічного аналізу на підприємстві.
8. Класифікація та характеристика джерел інформації економічного аналізу.
9. Поняття, склад та особливості аналізу виробничих ресурсів підприємства.
10. Основні методичні підходи до аналізу виробничих ресурсів підприємства.
11. Сутність, завдання та інформаційне забезпечення аналізу основних засобів підприємства.
12. Порядок розрахунку показників оцінки основних засобів підприємства.
13. Аналіз ефективного використання виробничих потужностей підприємства.
14. Значення, завдання, інформаційне забезпечення аналізу матеріальних ресурсів.
15. Порядок розрахунку показників оцінки матеріальних ресурсів підприємства.
16. Значення, завдання, інформаційне забезпечення аналізу використання трудових ресурсів підприємства.
17. Порядок розрахунку показників оцінки трудових ресурсів підприємства.
18. Аналіз витрат підприємства.
19. Аналіз собівартості за елементами витрат і калькуляційними статтями.
20. Оцінка витрат на одну гривню реалізованої продукції.
21. Аналіз доходів підприємства.
22. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства.
23. Аналіз прибутку та рентабельності підприємства.
24. Аналіз формування та розподілу чистого прибутку підприємства.
25. Сутність фінансового аналізу, його інформаційна база.
26. Система показників фінансового стану підприємства.
27. Аналіз майна та джерел його формування.
28. Порядок розрахунку показників ліквідності.
29. Порядок розрахунку показників фінансової стійкості.
30. Порядок розрахунку показників ділової активності.
31. Порядок розрахунку показників рентабельності.
32. Сутність вертикального та горизонтального аналізу звітності.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Адлер О. О., Лесько О. Й. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2019. 114 с.
2. Дмитрієв І. А., Іванілов О. С., Шевченко І. Ю., Кирчата І. М. Економіка підприємств автомобільного транспорту : навч. посіб. Харків : ФОП Бровін О.В., 2018. 308 с.
3. Єгорова О. В., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник Ю. М. Економічний аналіз : навч. посіб. Полтава : РВВД ПДАА, 2018. 290 с.
4. Кіндрацька Г. І., Загородній А. Г., Кулиняк Ю. І. Аналіз господарської діяльності : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 320 с.
5. Кулик А. В., Теорія економічного аналізу: навч. посіб. Київ : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2018. 452 с.
6. Микитюк В. М., Паламарчук Т. М., Русак О. П. Основи економічного аналізу : навч.-метод. посіб. / за ред. В. М. Микитюка. Житомир : Рута, 2018. 440 с.
7. Міщук Г. Ю., Джигар Т. М., Шишкіна О. О. Економічний аналіз : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2017. 156 с.
8. Основи економічного аналізу: навч.-метод. посіб. / В. М. Микитюк та ін. Житомир : Рута, 2018. 439 с.
9. Паршин Ю. І., Паршина О. А. Основи економічного аналізу : навч. посіб. Дніпро : «ФОП Дробязко С.І.», 2020. 180 с.
10. Шевчук О. А., Кулакевич Л. В., Дудкевич Н. Г., Кондратова М. В. Економічний аналіз : навч. посіб. Вінниця : ВНАУ, 2016. 324 с.
11. Шкроміда В. В., Василюк М. М., Гнатюк Т. М. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання : посібник. Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г.М., 2016. 219с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

12. Бойко В. В. Сучасні тенденції розвитку економічної діагностики стану підприємств. *Економіка та управління на транспорті*. Київ, 2017. Вип.4. С.18-24.
13. Бойко В. В., Куїмова А. С. Методи та підходи оцінки стійкості автотранспортних підприємств. *Вісник НТУ. Серія «Економічні науки»*. Київ, 2020. Вип.2(47). С. 27 - 35.
14. Бойко В. В., Куїмова А. С. Теоретичні основи забезпечення стійкості автотранспортного підприємства. *Вісник НТУ. Серія «Економічні науки»*. Київ, 2019. Вип.44. С. 19 - 28.
15. Бойко В. В., Складанівська О. О. Теоретичні основи забезпечення моніторингу

результативності діяльності автотранспортних підприємств. *Вісник НТУ. Серія «Економічні науки»*. Київ, 2022. Вип. 2(52). С. 40 - 49.

16. Бойчик І. М. Економіка підприємства: підручник. Київ : Кондор -Видавництво, 2016. 378 с.
17. Бондар Н. М. Економіка підприємства: навч. посіб. Київ: Видавництво А.С.К., 2004. 400 с.
18. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економіка підприємства: навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 488 с.
19. Горлачук В. В., Коваленко О. Ю., Белінська С. М. Економічний аналіз господарської діяльності підприємства : навч. посіб. Миколаїв : ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 308 с.
20. Грабовецький Б. Є. .Економічний аналіз : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2013. 85 с.
21. Дмитрієв І. А., Левченко Я. С., Шевченко І. Ю. Економіка і бізнес: навчальний посіб. Харків : ФОП Бровін О.В., 2018. 316 с.
22. Дмитрієв І. А., Шевченко І. Ю. Економіка підприємства: навч. посіб. Харків : ФОП Бровін О.В., 2018. 302 с.
23. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. Л. Г. Мельника. Суми : Університетська книга, 2019. 864 с.
24. Економіка підприємства : підручник / заг. ред. Ковальської Л. Л., Кривов'язюка І. В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с.
25. Економіка підприємства: підручник / Й. М. Петрович, А. Ф. Кіт, Г. М. Захарчин та ін. Львів : «Магнолія плюс», 2006. 580 с.
26. Економіка підприємства: підручник / С. Ф. Покропивний, М. Г. Грещак, В. М. Колот та ін. Київ : КНЕУ, 2006. 528 с.
27. Економічний аналіз : курс лекцій / уклад. О. М. Вишневська, Л. А. Козаченко, А. Г. Костирко. Миколаїв : МНАУ, 2022. 85 с.
28. Економічний аналіз : навч. посіб./ Н. Ю. Рекова та ін. Краматорськ : ДДМА, 2021. 200 с.
29. Економічний аналіз : теорія і практика : підручник / Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній та ін. Львів : «Магнолія 2006», 2007. 440 с.
30. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства: навч. посіб. / Т. Д. Костенко, Є. О. Підгора, В. С. Рижиков та ін. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 400 с.
31. Економічний аналіз: навч. посіб. / за ред. Н. А. Волкова. Одеса: ОНЕУ, 2015. 310 с.
32. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. № 996-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 23.04.2024).
33. Іванілов О. С., Дмитрієв І. А., Шевченко І. Ю. Економіка підприємств автомобільного транспорту : підручник. Харків : ФОП Бровін О.В., 2017. 632 с.

34. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : монографія. Київ : КНЕУ, 2001. 387 с.
35. Лисак О. І., Андрєєва Л. О., Болтянська Л. О. Економіка підприємства: навч. посіб. Мелітополь : Люкс, 2020. 272 с.
36. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємств та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства (Наказ Міністерства економіки України від 26.10.2010 р. № 1361). URL: <http://www.me.gov.ua>. (дата звернення: 23.04.2024).
37. Мішеніна Н. В. Мішеніна Г. А., Ярова І. Є. Економічний аналіз : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2014. 306 с.
38. Мних Є. В. Економічний аналіз : підручник. Київ : Знання, 2011. 630 с.
39. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Затв. наказом Міністерства фінансів України від 07 лютого 2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 23.04.2024).
40. Нестерчук Ю. О., Сегеда С. А. Економіка підприємства : навч.-метод. посіб. Вінниця : Едельвейс і К, 2014. 372 с.
41. Організація та методика економічного аналізу: навч. посіб. Одеса : ОДЕУ, 2010. 351 с.
42. Пацула О. І. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. Львів : ЛДУВС, 2014. 337 с.
43. Порядок проведення оцінки фінансового стану потенційного бенефіціара інвестиційного проекту, реалізація якого передбачається на умовах фінансової самоокупності, а також визначення виду забезпечення для обслуговування та погашення позики, наданої за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, обслуговування якої здійснюватиметься за рахунок коштів бенефіціара (Наказ Міністерства фінансів України від 14.07.2016 № 616). URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 23.04.2024).
44. Рогач С. М., Суліма Н. М., Гуцул Т. А. Економіка підприємства (в схемах і таблицях): навч. посіб. Київ : «ЦП «КОМПРИНТ», 2017. 508 с.
45. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. Київ : Знання, 2005. 662 с.
46. Серединська В. М., Загородна О. М., Федорович Р. В. Економічний аналіз : навч. посіб. / за ред. Р. В. Федоровича. Тернопіль : Видавництво Астон, 2010. 624 с.
47. Сидорова А. В., Біленко Д. В., Буркіна Н. В. Бізнес-аналітика: навч.-метод посіб. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса. 2019. 104 с.
48. Синькевич Н. І. Економічний аналіз : курс лекцій. Тернопіль : ТНТУ ім. Івана Пулюя, 2018. 97с.
49. Старостенко Г. Г., Мірко Н. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 224 с.

50. Фатенок-Ткачук А. О., Данилко А. Р. Методика виявлення та аналізу існуючих резервів підприємства у процесі обліково-аналітичного забезпечення розвитку підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. № 18. С. 1026 - 1033.
51. Чевганова В. Я., Сосновська О. О., Міняйленко І. В. Бізнес-діагностика : навч. посіб. Полтава : Полтавський національний університет імені Юрія Кондратюка, 2018. 218 с.
52. Черниш С. С. Економічний аналіз : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 312 с
53. Шегда А. В., Нахаба М. П. Економіка підприємства: підручник. Київ : Знання, 2006. 614 с.
54. Яркіна Н. М. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 600 с.

Електронні джерела

55. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 23.04.2024).
56. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <http://www.me.gov.ua> (дата звернення: 23.04.2024).

Додаток А
Форма титульного аркуша індивідуального завдання

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний транспортний університет

Факультет «Економіка та право»

Кафедра економіки

РЕФЕРАТ

з дисципліни «Економічний аналіз»

на тему:

«_____»

Виконав студент гр. _____
(шифр та номер групи)

(прізвище та ініціали)

Перевірив _____

(посада, прізвище та ініціали викладача)

Київ 20____

Додаток Б

Дані річної фінансової звітності підприємства

Дані Балансу (Звіту про фінансовий стан) підприємства за 20_ N₁-20_ N₃ роки

Актив	Код рядка	01.01.20N ₁	01.01.20N ₂	01.01.20N ₃
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	43371	42977	42606
первісна вартість	1001	43611	43612	43595
накопичена амортизація	1002	240	635	989
Незавершені капітальні інвестиції	1005	766	845	2611
Основні засоби	1010	202846	165678	436862
первісна вартість	1011	556525	558166	879520
знос	1012	353679	392488	442658
Інвестиційна нерухомість	1015			
Довгострокові біологічні активи	1020			
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030			
інші фінансові інвестиції	1035			
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040			
Відстрочені податкові активи	1045			
Інші необоротні активи	1090			
Усього за розділом I	1095	246983	209500	482079
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	13662	40304	50789
Поточні біологічні активи	1110			
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1039	1478	1516
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130			
за виданими авансами		-	-	-
з бюджетом	1135	286	1637	713
у тому числі з податку на прибуток	1136			
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3068	2704	1567
Поточні фінансові інвестиції	1160			
Гроші та їх еквіваленти	1165	3455	2527	1861
Витрати майбутніх періодів	1170	16	946	179
Інші оборотні активи	1190	501	2551	5179
Усього за розділом II	1195	22027	52147	61804
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-	-
Баланс	1300	269010	261647	543883

Продовження додатку Б

Дані балансу підприємства за 20 N₁-20 N₃ роки

Пасив	Код рядка	01.01.20 <u>N₁</u>	01.01.20 <u>N₂</u>	01.01.20 <u>N₃</u>
1	2	3	4	5
I. Власний капітал				
Зареєстрований капітал	1400	1800	1800	1800
Капітал у дооцінках	1405	42649	42660	42671
Додатковий капітал	1410	218875	186909	464509
Резервний капітал	1415	1102	1303	1542
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-	-	-
Неоплачений капітал	1425	(140)	(140)	(140)
Вилучений капітал	1430			
Усього за розділом I	1495	264286	231532	510382
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500			
Довгострокові кредити банків	1510			
Інші довгострокові зобов'язання	1515			
Довгострокові забезпечення	1520			
Цільове фінансування	1525			
Усього за розділом II	1595			
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600			
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями	1610			
товари, роботи, послуги	1615	84	306	148
розрахунками з бюджетом	1620	225	75	555
у тому числі з податку на прибуток	1621	225	75	397
розрахунками зі страхування	1625	3	-	176
розрахунками з оплати праці	1630	371	312	356
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	969	820	828
Доходи майбутніх періодів	1665	2591	26899	30377
Інші поточні зобов'язання	1690	481	703	1061
Усього за розділом III	1695	4724	29115	33501
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-	-
Баланс	1900	269010	261647	543883

Продовження додатку Б

Дані Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) підприємства

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	20 <u>N</u> ₁ рік	20 <u>N</u> ₂ рік
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	144809	223091
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	107960	172679
Валовий:			
прибуток	2090	36849	50412
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120	845	1205
Адміністративні витрати	2130	14511	16525
Витрати на збут	2150	76	89
Інші операційні витрати	2180	54406	78468
Фінансовий результат від операційної діяльності:	2190		
прибуток			
збиток	2195	31223	43376
Дохід від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240	33675	46288
Фінансові витрати	2250		
Втрати від участі в капіталі	2255		
Інші витрати	2270		
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	2452	2912
збиток	2295		
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	442	525
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	2010	2387
збиток	2355		

ІІІ. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	20 <u>N</u> ₁ рік	20 <u>N</u> ₂ рік
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	24108	50205
Витрати на оплату праці	2505	73563	92970
Відрахування на соціальні заходи	2510	15900	20027
Амортизація	2515	38716	51510
Інші операційні витрати	2520	24590	52960
Разом	2550	176877	267672